

# **WEWNĄTRZSZKOLNY SYSTEM DORADZTWA ZAWODOWEGO**

**w Zespole Szkół Specjalnych w Chojnicach**

Opracowała: Anna Gawin  
doradca zawodowy

## **I. Podstawy prawne**

Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn. Dz.U. 2016 poz. 1943 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. 2017 poz. 59),

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo oświatowe (Dz.U. 2017 poz. 60),

Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół z dnia 31 marca 2017r. (Dz.U. 2017, poz. 03);

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 sierpnia 2018 r. w sprawie doradztwa zawodowego

## **II. Założenia WSDZ**

Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego obejmuje ogół działań podejmowanych przez szkołę w celu prawidłowego przygotowania uczniów do wyboru zawodu, poziomu i kierunku kształcenia. System ten określa rolę i zadania nauczycieli w ramach rocznego planu działań, czas i miejsce realizacji zadań, oczekiwane efekty, metody pracy. Dobrze przygotowany uczeń do podjęcia decyzji edukacyjnej i zawodowej to taki, który wie, jakie ma zainteresowania i predyspozycje, potrafi dokonać samooceny, zna swoją wartość, umie samodzielnie wybrać szkołę ponadpodstawową, ma plany na przyszłość.

Wewnątrzszkolny System Doradztwa Zawodowego zakłada, że:

- 1) Wybór zawodu nie jest pojedynczym aktem – to długotrwały proces stanowiący sekwencje decyzji podejmowanych przez wiele lat.
- 2) Na wybór zawodu składają się: wiedza na temat własnych predyspozycji i umiejętności, wiedza na temat zawodów, ścieżek edukacyjnych i rynku pracy.

- 3) Preferencje edukacyjne i zawodowe są zależne od uwarunkowań wewnętrznych (cechy osobowości, temperament, zdolności) i zewnętrznych człowieka (doświadczenia, otoczenie społeczne).
- 4) Szkoła podstawowa obok rodziny stanowi środowisko mające istotny wpływ na podejmowanie decyzji edukacyjnych uczniów.
- 5) Działania w ramach WSDZ powinny być zaplanowane, spójne, prowadzone w sposób ciągły i systematyczny.

### **III. Cele WSDZ**

**Cel ogólny:** Przygotowanie uczniów do dokonania świadomego i trafnego wyboru dalszej drogi edukacyjnej a w przyszłości wyboru zawodu.

**Cele szczegółowe:** : Uczeń:

- zna swój potencjał edukacyjny, psychologiczny (predyspozycje, mocne strony i ograniczenia, zainteresowania, uzdolnienia)
- wie, gdzie szukać informacji na temat różnych grup zawodowych (charakterystyka wykonywanej pracy, wymagania do wykonywania konkretnego zawodu, przeciwwskazania zdrowotne)
- rozwija swoje umiejętności i zainteresowania, wie jak się uczyć
- rozwija umiejętności pracy w zespole (komunikatywność, zaangażowanie, właściwe relacje społeczne),
- prezentuje postawę szacunku do pracy
- zna czynniki trafnego wyboru szkoły i zawodu
- rozwija umiejętność podejmowania decyzji
- jest otwarty i przygotowany na wyzwania współczesnego świata (gotowość do zmian)

Ponadto uczeń klasy ósmej:

- zna zasady systemu kształcenia w Polsce oraz ofertę edukacyjną szkół ponadpodstawowych
- zna zasady rekrutacji do szkół ponadpodstawowych i terminarz rekrutacyjny
- zna źródła informacji edukacyjnych i zawodowych, ma dostęp do tych informacji

Nauczyciele:

- potrafią diagnozować potrzeby i zasoby uczniów
- wykorzystują wiedzę o uczniu, pomagają mu określać jego ścieżkę edukacyjną i zawodową

- umożliwiają rozwój zainteresowań i zdolności uczniów
- realizują tematy zawodoznawcze metodami aktywnymi zgodnie z zaleceniami
- wspierają rodziców w procesie doradczym, udzielają informacji lub kierują do specjalistów
- włączają przedstawicieli instytucji i zakładów pracy w realizowanie doradztwa zawodowego w szkole.

Rodzice:

- są zaangażowani i przygotowani do pełnienia roli doradców
- znają czynniki ważne przy wyborze szkoły i zawodu
- znają ofertę szkół ponadpodstawowych i zasady oraz terminarz rekrutacji (dotyczy rodziców uczniów klas ósmych)
- angażują się w pracę doradczą szkoły (np. prezentują swoje zawody i zakłady pracy)
- wiedzą, gdzie szukać pomocy dla swoich dzieci w sytuacjach trudnych.

#### **IV. Realizatorzy i uczestnicy**

WSDZ realizowany jest przez społeczność szkolną: dyrekcję szkoły, nauczycieli i wychowawców, specjalistów, uczniów klas 1 – 8 i rodziców uczniów. Szkoła będzie w tym zakresie współpracowała z instytucjami i organizacjami wspierającymi jej pracę (m.in. Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, szkołami ponadpodstawowymi, zakładami pracy). Doradztwo zawodowe obejmuje spójne działania szkoły w zakresie pracy indywidualnej i grupowej z uczniami przy wsparciu i poradnictwie nauczycieli oraz zaangażowaniu rodziców. Działania mają charakter zaplanowany, systematyczny. Jest to zobowiązanie i wysiłek całej społeczności szkolnej, w której poszczególne grupy podejmują określone działania. Zakres zadań poszczególnych osób zaangażowanych w proces doradczy wynika z kompetencji, profilu wykształcenia, wykładanych treści oraz podstawy programowej w szkole podstawowej.

**Koordynator** doradztwa zawodowego bierze udział w planowaniu działań szkoły w zakresie doradztwa zawodowego, aktualizuje informacje związane z doradztwem zawodowym, dokonuje bieżącego monitorowania realizacji WSDZ, przeprowadza ankietę ewaluacyjną i sporządza sprawozdanie z realizacji WSDZ.

**Doradca zawodowy** prowadzi zajęcia w klasach 7 i 8, w wymiarze co najmniej 10 godzin rocznie, może prowadzić indywidualne konsultacje związane z wytyczaniem celów edukacyjnych i wyborem kierunku kształcenia.

**Psycholog i pedagog szkolny** diagnozuje potrzeby oraz możliwości uczniów, udziela indywidualnych porad i konsultacji w zakresie rozpoznawania mocnych stron oraz podejmowania decyzji edukacyjnych, w zależności od potrzeb i możliwości organizacyjnych prowadzi zajęcia rozwijające umiejętności emocjonalno-społeczne oraz na temat technik uczenia

się, radzenia sobie ze stresem i autoprezentacji, kieruje uczniów do specjalistycznych placówek, pedagog bada losy absolwentów.

**Wychowawcy** na lekcjach wychowawczych wprowadzają podstawy treningu interpersonalnego, kierują uczniów potrzebujących pomocy do doradcy zawodowego na konsultacje, prowadzą zajęcia na temat poznawania siebie i o tematyce zawodowej, uczą sposobów organizacji pracy własnej, wyznaczania celów.

Na każdym przedmiocie **nauczyciele** realizują podstawę programową odnosząc się do doradztwa zawodowego. Przykłady zadań nauczycieli poszczególnych przedmiotów w odniesieniu do doradztwa zawodowego:

Nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej wdrażają do podejmowania obowiązków i rzetelnego ich wypełniania. Zapoznają z pojęciem pracy i wynagrodzenia pieniężnego oraz sytuacji ekonomicznej rodziny. Przedstawiają znaczenie pracy w życiu człowieka, omawiają z dziećmi zawody ich najbliższych, prezentują charakterystykę pracy w różnych zawodach. Rozwijają zainteresowania, zapoznają ze sposobami powstawania różnych przedmiotów, uczą podstawowych umiejętności technicznych.

Nauczyciele zajęć komputerowych/informatyki prowadzą naukę poszukiwania, selekcjonowania, porządkowania, gromadzenia i wykorzystywania informacji np. dotyczących oferty edukacyjnej szkół ponadpodstawowych, pomaga uczniom klas ósmych w logowaniu się do elektronicznego systemu wspomagania rekrutacji szkół ponadpodstawowych, wyjaśniają organizację pracy i przepisy bhp w pracy z komputerem, uczą komunikowania się z pomocą komputera i technologii informacyjnych. Prezentują sposoby opracowywania tekstów, prezentacji multimedialnych. Wdrażają do pracy zespołowej w ramach projektu, pokazują sposoby wykorzystania technologii informacyjnych w różnych zawodach.

Nauczyciele języka polskiego omawiają charakter pracy w różnych zawodach, uczą tworzenia wypowiedzi: pisanie życiorysu, podania, ogłoszenia, listu oficjalnego (dostosowywanie wypowiedzi do sytuacji). Kształtują umiejętność operowania słownictwem z kręgu: szkoła i nauka, środowisko społeczne. Wdrażają do samokształcenia i docierania do informacji za pomocą słowników, encyklopedii. Pokazują znaczenie komunikacji niewerbalnej w autoprezentacji.

Nauczyciele matematyki uczą gromadzenia i porządkowania danych o edukacji i zawodach, odczytywania i interpretacji danych w tekstach, tablicach i wykresach. Uczą planowania czynności z wykorzystaniem kalendarza (wykonywanie obliczeń) oraz dzielenia zadań na etapy.

Nauczyciele języków obcych zapoznają z zasobem języka dotyczącym szkoły i pracy oraz cech charakteru i umiejętności. Prezentują uczniom filmy o zawodach w języku obcym. Uczą tworzenia kilkudzaniowych wypowiedzi na temat swoich umiejętności (prezentacja siebie). Zachęcają do pracy zespołowej metodą projektu.

Nauczyciele przyrody/biologii/fizyki/chemii/geografii omawiają stan zdrowia i choroby człowieka nawiązując do przeciwwskazań zdrowotnych w wybranych zawodach. Wykazują znaczenie odpoczynku w życiu człowieka, prawidłowych warunków nauki i pracy, zasad uczenia się. Wdrażają do planowania dnia i organizowania pracy własnej. Zapoznają z zawodami z dziedziny meteorologii, rolnictwa, biologii, leśnictwa, ochrony środowiska, fizyki, chemii, geografii.

Nauczyciele historii i wiedzy o społeczeństwie informują uczniów o siedzibie władz lokalnych oraz ich zakresie działań i sposobie powoływania. Wyjaśniają demokratyczny charakter państwa. Charakteryzują pojęcie samorządności, opisują zawody związane z polityką, dyplomacją, przedstawiają zawód historyka. Zapoznają ze znaczeniem społecznego podziału pracy, opisują grupy społeczne i ich role w społeczeństwie. Omawiają z uczniami problemy współczesnej Polski (m.in. bezrobocie). Zapoznają ze zjawiskiem emigracji polityczne i zarobkowej. Uczą tworzenia drzewa genealogicznego. Omawiają z uczniami funkcjonowanie przemysłu, warunki pracy w fabryce dawniej i dziś. Prezentują podstawowe cechy obecnego systemu gospodarczego.

Nauczyciele wychowania fizycznego omawiając trening zdrowotny, pomagają opracować rozkład dnia ucznia, uwzględniając proporcje między pracą a wypoczynkiem, wysiłkiem umysłowym i fizycznym.

Nauczyciel wychowania do życia w rodzinie prowadzi lekcje na temat ról społecznych i modeli życia. Zapoznają ze sposobem pracy instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny. Kształtują u uczniów poczucie odpowiedzialności za własny rozwój.

Nauczyciele muzyki zapoznają uczniów z zawodami związanymi z muzyką, przekazują wiedzę o tworzeniu instrumentów, uczą gry na instrumentach.

Nauczyciele plastyki zapoznają z zawodami z dziedziny kultury. Uczą korzystania z przekazów medialnych oraz wykorzystywania ich wytworów.

Nauczyciele techniki opisują funkcje urządzeń technicznych, omawiają kolejność działań technologicznych, organizację miejsca pracy i szacowanie czasu jej trwania. Uczą posługiwania się narzędziami do obróbki ręcznej.

Nauczyciel bibliotekarz prenumeruje czasopisma związane z edukacją oraz literaturę z zakresu doradztwa zawodowego, udostępnia ulotki o szkołach.

Ponadto nauczyciele prowadzą zajęcia pozalekcyjne i koła zainteresowań umożliwiające uczniom rozwijanie swoich zdolności i umiejętności.

Nauczyciel przedmiotu niezależnie od treści jakie przekazuje podczas lekcji może realizować zadania doradztwa zawodowego:

- rozpoznawać zapotrzebowanie uczniów na informacje i pomoc w planowaniu drogi edukacyjno – zawodowej,
- udostępniać informacje edukacyjne i zawodowe właściwe dla danego poziomu kształcenia, związane z dziedziną jaką się zajmuje,
- prowadzić grupowe zajęcia aktywizujące, przygotowujące uczniów do świadomego planowania kariery i podjęcia roli zawodowej, rozwijające zainteresowania uczniów,
- wzbogacać warsztat swój pracy o nowoczesne środki przekazu informacji (Internet, wideo itp.) oraz udostępniać je osobom zainteresowanym;
- współpracować z instytucjami wspierającymi wewnątrzszkolny system doradztwa, przede wszystkim z doradcą zawodowym, pedagogiem szkolnym w celu tworzenia jednolitego frontu oddziaływań doradczych i wykorzystywania materiałów do prowadzenia zajęć,
- uświadamiać uczniom wagę poszczególnych przedmiotów w kształtowaniu umiejętności zawodowych,
- prezentować zawody związane z daną dziedziną i realizowanymi hasłami programu nauczania.

## **V. Formy i metody pracy doradczej:**

Formy adresowane do **uczniów**:

- ✓ Zajęcia „Doradztwo zawodowe” w klasie VII i VIII
- ✓ Diagnoza i analiza potrzeb na podstawie obserwacji, wywiadów, ankiet
- ✓ Indywidualne konsultacje i porady związane z dalszą edukacją
- ✓ Warsztaty grupowe - pozwalające na odkrywanie swoich zainteresowań, umiejętności i predyspozycji zawodowych, ukazujące potrzebę planowania własnej przyszłości zawodowej
- ✓ Zajęcia grupowe - nakierowane na rozwój umiejętności społecznych i interpersonalnych: komunikacji, współpracy, przezwyciężania stresu
- ✓ Koła zainteresowań
- ✓ Zajęcia grupowe umożliwiające poznanie różnych zawodów i związanych z nimi wymagań, filmy zawodoznawcze
- ✓ Realizowanie treści zawodoznawczych na lekcjach poszczególnych przedmiotów
- ✓ Spotkania z przedstawicielami różnych zawodów
- ✓ Wyjścia i wycieczki szkolne do zakładów pracy
- ✓ Tablica z informacjami na temat rekrutacji do szkół ponadpodstawowych i ofercie edukacyjnej
- ✓ Działanie szkolnego wolontariatu, samorządu szkolnego

Formy adresowane do **rodziców uczniów**: indywidualne konsultacje i porady udzielane przez nauczycieli/specjalistów na terenie szkoły; kierowanie dzieci do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej; zachęcanie i włączanie rodziców w proces doradczy szkoły np. poprzez przedstawianie wykonywanych przez siebie zawodów; udostępnianie informacji edukacyjnych

(prezentacja założeń pracy edukacyjnej na terenie szkoły na rzecz uczniów, informacji na temat zasad i terminów rekrutacji) i zawodowych (o zawodach przyszłości).

Formy adresowane do **nauczycieli**: tworzenie warunków do wymiany doświadczeń i dzielenia się wiedzą; śledzenie losów absolwentów.

Formy adresowane do **środowiska lokalnego**: spotkania z przedstawicielami szkół ponadpodstawowych; spotkania z przedstawicielami lokalnych firm i zakładów pracy; współpraca z instytucjami wspierającymi pracę szkoły m.in. Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną

Metody pracy doradczej:

- ✓ Metody aktywizujące (burza mózgów, dyskusja, giełda pomysłów, mapy myślowe) - wspólne pracowanie nad rozwiązaniem problemu;
- ✓ Drama – krótkie scenki i inscenizacje, odgrywanie ról; metody plastyczne – komiksy, plakaty. Metody audiowizualne – wykorzystanie Internetu jako narzędzi zdobywania informacji, programy i prezentacje multimedialne, filmy edukacyjne;
- ✓ Gry i zabawy rozwijające myślenie strategiczne;
- ✓ Trening komunikacji i zachowań społecznych, mini-wykłady, pogadanki, debaty.

## **VI. Treści i czas realizacji**

Treści z zakresu doradztwa zawodowego będą realizowane w ciągu roku szkolnego na zajęciach doradztwa zawodowego, lekcjach wychowawczych, przedmiotowych, zastępstwach, zajęciach pozalekcyjnych oraz poza szkołą poprzez udział uczniów w wyjściach i wycieczkach, w spotkaniach i imprezach edukacyjnych związanych z wyborem szkoły ponadpodstawowej i poznawaniem zawodów.

## **VII. Przewidywane rezultaty (efekty) i korzyści z realizacji WSDZ:**

Dla uczniów i rodziców: dostęp do informacji edukacyjnej i zawodowej dla uczniów, nauczycieli oraz rodziców; świadome, trafniejsze decyzje edukacyjne i zawodowe; kształtowanie odpowiednich postaw, nawyków, umiejętności i wiedzy oraz aktywności zawodowej uczniów; mniej niepowodzeń szkolnych, zniechęcenia do nauki i pracy; pomoc rodzinie w kształtowaniu określonych postaw i zachowań związanych z planowaniem kariery zawodowej ich dzieci. przygotowania uczniów do pełnienia różnych ról społecznych.

Dla szkoły: utworzenie na terenie szkoły bazy informacji edukacyjnej i zawodowej oraz zapewnienie jej systematycznej aktualizacji; lepsze wyniki edukacyjne uczniów; zwiększenie konkurencyjności szkoły, realizowanie przepisów prawa oświatowego w zakresie doradztwa zawodowego.



Dla środowiska lokalnego: zwiększenie trafności decyzji edukacyjnych uczniów wybierających szkołę ponadpodstawową; promocja lokalnych instytucji i zakładów pracy.

### **VIII. Ocena i ewaluacja**

Realizacja Wewnętrznszkolnego Systemu Doradztwa Zawodowego powinna opierać się na stałym monitorowaniu, ewaluacji i kontroli podjętych działań. Kontrola powinna być dokonywana w celu usprawnienia i ulepszania realizowanych zadań lub wytyczenia nowych form pracy. Wykorzystana zostanie do tego technika wywiadu i obserwacji. Ewaluacja pozwala także zaobserwować dynamikę procesu i rodzące się nowe potrzeby czy niezaplanowane rezultaty. Dzięki ewaluacji można dokonywać aktualizacji działań doradczych, odkrywać aktualne potrzeby i oczekiwania - co pozwala na długoterminowe planowanie działań.